

Мр Мирјана Марковић
асистент-приправник, Правни факултет Универзитета у Београду

Преносивост телефонског броја у телекомуникационом праву

Резиме

У овом раду аутор се бави анализом институтуа преносивости телефонског броја. Реч је посебно праву телефонског претплатника да задржи стари телефонски број упркос промени оператора фиксне или мобилне мреже, промени места коришћења телефонских услуга, односно промени врсте коришћених телефонских услуга. Рад садржи целивит приказ институтуа преносивости. Изражања у првом делу су посвећена утврђивању суштине појма преносивости телефонског броја и његовог значаја. Након тога су детаљно објашњени правни и технички начини спровођења преноса телефонског броја. Аутор долази до закључка да овом институту телекомуникационог права не постоји друга адекватна замена, те да је његово посебно правно уређење неопходно. Завршни део рада се тиче проблема у вези са преносивошћу телефонског броја, које одговарајућа правна правила настоје да реше. Коначно, анализирано је и правно уређење у важећем српском телекомуникационом праву, заједно са оценом недовољности постојећих правних норми.

Кључне речи: преносивост телефонског броја, телефонски број, подстицање конкуренције, заштита крајњих корисника.

I. Увод

Телефонски бројеви у телекомуникационом праву постоје ради омогућавања адресирања (усмеравања) позива ка одређеном лицу и идентификације позваног крајњег корисника и позиваоца.¹⁾ Захваљујући тој карактеристици, употреба телефонских бројева је једна од основних претпоставки за управљање телекомуникационим саобраћајем и његово успешно одвијање.²⁾ Неограниченост различитих комбинација бројева чини њихово коришћење у сврхе идентификовања крајњих корисника једноставним за примену у светским размерама. Тако на свету не постоје два крајња корисника са истим телефонским бројем.³⁾ Отуда, телефонски број представља значајан елемент идентификације људи, заједно са личним именом, поштанском и *e-mail* адресом, и сл.

Пошто је познавање телефонског броја одређеног лица предуслов његове телефонске доступности, очигледно је какве проблеме може да створи његова промена. То лице би морало да обавести све своје рођаке, пријатеље, пословне партнере, а у случају привредног субјекта и клијенте, о новом броју. Поред тога, промена броја захтева и промену визит карти, пословних папира (меморандума), а поништава ефекат раније учињеног рекламирања потенцијалним клијентима са навођењем телефонског (контакт) броја. Све наведене последице проузрокују нелагодност за крајње кориснике и значајне трошкове, посебно у случају лица која су користила одређени број у пословне сврхе. Стога је логично да крајњи корисници начелно избегавају промену телефонског броја кад год је то могуће, а прихватају је само ако је то нужно.

Увођењем конкуренције на телекомуникационим тржиштима проблем промене телефонског броја је постао актуелан не само из угла нелагодности и трошкова крајњег корисника, већ и из угла спутавања развоја конкуренције. Крајњи корисници ће се теже одлучивати на промену оператора који им пружа телекомуникационе услуге, ако та промена подразумева и промену телефонског броја. Тако је постепено сазрела потреба за стварањем новог института телекомуникационог права – института преносивости телефонског броја – и потреба за његовим специфичним правним уређењем усмереним ка подстицању развоја конкуренције.

1. В.: *Wegmann Winfried*, Nutzungsrechte an Funkfrequenzen und Rufnummern, *Kommunikation & Recht*, Heft 9/2003, стр. 449; *Lloyd Ian, Mellor David*, *Telecommunications Law*, LexisNexis UK, 2003, стр. 155.
2. В.: *Brodkorb*, у: *Säcker Franz Jürgen (Hrsg.)*, *Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz*, Frankfurt am Main, 2006, стр. 1330.
3. Можда то не важи када се посматрају изолована подручја појединих држава, али је у сваком случају нужна претпоставка одвијања међународног телефонског саобраћаја.

II. Појам преносивости телефонског броја

Преносивост телефонског броја (енг. *number portability*, нем. *Rufnummernportabilität*, *-portierung* или *-übertragbarkeit*, фра. *portabilité des numéros*) као институт телекомуникационог права означава могућност крајњег корисника да настави са коришћењем истог телефонског броја у случају преласка код другог оператора (пружаоца телекомуникационих услуга), промене телекомуникационе услуге и/или места њеног коришћења.⁴⁾ Преносивост се везује за телефонски број, а не за број као шири појам телекомуникационог права, који означава сваки низ цифара са улогом адресе у телекомуникационој мрежи.⁵⁾ Насупрот томе, телефонски или позивни број је ужи појам и представља број чијим се бирањем постиже веза са тачно одређеним циљем у јавној телефонској мрежи.⁶⁾ Преносивост телефонског броја је институт који се примењује искључиво на телефонске мреже, било фиксне било мобилне, због чега би употреба израза "преносивост броја" била преширока и, следствено томе, непрецизна.

Постоје три ситуације на које се преносивост телефонског броја начелно односи.

1. Крајњи корисник мења оператора који ће му пружати исту врсту телекомуникационе услуге. Овај случај постоји ако, на пример, мобилни претплатник одлучи да пређе код другог оператора за услуге мобилне телефоније, уз жељу да задржи стари број мобилног телефона.

4. В.: *Koenig Christian, Bartosch Andreas, Braun Jens-Daniel*, EC Competition and Telecommunications Law, Kluwer Law International, The Hague, 2002, стр. 524; *Black K. Sharon*, Telecommunications Law in the Internet Age, Morgan Kaufmann Publishers, 2002, стр. 101 и 102; *Garzaniti Laurent*, Telecommunications, Broadcasting and the Internet: E. U. Competition Law and Regulation, Sweet & Maxwell, London, 2000, стр. 22; *Sprinzl Michael*, Mobile Nummernportierung in Österreich – die Realisierung eines regulatorischen Konzeptes, у: *Lichtenberger Ewald, Ruhle Ernst-Olav (Hrsg.)*, Die Regulierung der österreichischen Telekommunikationsmärkte im neuen Rechtsrahmen, Regulierungsrecht und Regulierungsökonomie, Band 5, herausgegeben von Piepenbrock-Schuster, Düsseldorf, Köln, 1. Auflage, 2005, стр. 132.
5. В.: *Holznapel Bernd, Enaux Christoph, Nienhaus Christian*, Telekommunikationsrecht, Rahmenbedingungen – Regulierungspraxis, 2. Auflage, Verlag C. H. Beck München, 2006, стр. 201. У том смислу би се под бројем подразумевали и тзв. IP (Интернет протокол) бројеви, који се ради лакшег памћења и коришћења преводу у одређене словима изражене интернет адресе. В. још: *Koenig C., Bartosch A., Braun J. -D.*, нав. дело, стр. 522 и 523; *Säcker и Brodkorb*, у: *Säcker F. J. (Hrsg.)*, Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 322 и *Brodkorb*, стр. 1334 и 1343 – бројеви су укупност системских ознака које омогућавају рутинг у телекомуникационим мрежама. У Закону о телекомуникацијама РС ("Службени гласник РС", бр. 44/03 и 36/2006), чл. 4, тач. 9, бројеви су дефинисани као "укупни позивни кодови којима се омогућава успостављање телекомуникационих мрежа у појединим областима или вршење одређених телекомуникационих услуга".
6. В.: *Schütz Raimund*, Kommunikationsrecht, Regulierung von Telekommunikation und elektronischen Medien, Verlag C. H. Beck München, 2005, стр. 44; *Holznapel B., Enaux C., Nienhaus C.*, нав. дело, стр. 203.

2. Крајњи корисник мења телекомуникационе услуге. Примера ради, крајњи корисник који је имао одређени фиксни телефонски број, сада жели да пређе на услуге мобилне телефоније уз задржавање ранијег фиксног телефонског броја као позивног броја за будуће мобилне телефонске услуге.

3. Крајњи корисник мења место коришћења телекомуникационих услуга. Овај случај је могућ само код фиксне телефоније, где је претплатник везан за претплатнички вод на одређеном месту. У ситуацији када промени место на коме користи фиксне телефонске услуге, институт преносивости телефонског броја му омогућава задржавање старог броја.⁷⁾

Поједини аутори сматрају да је о институту преносивости реч само онда када крајњи корисник задржава исти телефонски број приликом промене оператора, без обзира да ли тада истовремено наступа и промена места и/или услуге.⁸⁾ По том схватању се, на пример, случајеви промене места коришћења услуге без промене оператора разликују од преносивости телефонског броја, па им се даје и други назив – мобилност телефонског броја (енг. *number mobility*).⁹⁾ Иако би се такво становиште могло бранити из угла специфичног правног уређења, теоријски је појам преносивости телефонског броја шири и обухвата сва три наведена случаја, било да они наступају одвојено или комбиновано.¹⁰⁾

Разлике у ширини дефинисања преносивости телефонског броја постоје због различитог угла посматрања сврхе овог института. Када се преносивост телефонског броја посматра из угла оператора, као инструмент заштите конкуренције, он ће бити уже дефинисан, везујући се само за случајеве супротстављених интереса два конкурентна оператора у вези са жељом крајњег корисника да задржи стари телефонски број. Када се, насупротив томе, он сагледа из угла крајњих корисника, као институт њихове заштите, дефинисање ће бити шире.

Изложена разматрања немају само теоријски карактер, већ и значајне практично-правне импликације. Од заузетог становишта у вези са појмом преносивости телефонског броја у великој мери зависи да ли ће постојати потреба за њего-

7. Код мобилне телефоније исти број важи за читаву територију једне државе, због чега се овде не појављује проблем промене места коришћења услуга.
8. В.: *Beese Dietrich, Pfromm René*, Mobile Number Portability – zum Scheitern schon verurteilt?, *Multi-Media und Recht* 9/2002, стр. 595; *Lloyd I., Mellor D.*, нав. дело, стр. 140 и 163; *Nihoul Paul, Rodford Peter*, *EU Electronic Communications Law – Competition and Regulation in the European Telecommunications Market*, Oxford University Press, 2004, стр. 742; *Walden Ian*, *European Union Communications Law*, у: *Angel John, Walden Ian*, *Telecommunications Law and Regulation*, 2nd Edition, Oxford University Press, 2005, стр. 147; *Kennedy H. Charles*, *An Introduction to U. S. Telecommunications Law*, Second Edition, Artech House, 2001, стр. 68 и 93.
9. В.: *Lloyd I., Mellor D.*, нав. дело, стр. 163; *Angel John*, *The Telecommunications Regime in the United Kingdom*, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 95.
10. Примера ради, крајњи корисник одлучи да промени оператора фиксне телефоније, уз истовремену промену места становања, са жељом да задржи стари број телефона, или крајњи корисник мења место становања, а остаје код истог оператора фиксне телефоније, уз задржавање старог броја телефона.

вим правним уређењем, у ком обиму и како ће се овај институт обликовати специфичним телекомуникационим правилима.

III. Значај преносивости телефонског броја

Релативно касно увођење института преносивости телефонског броја у телекомуникационоправне прописе је отворило питање његовог значаја, односно разлога за правно уређење. У првом реду се истиче значај преносивости телефонског броја за даљи развој и успех конкуренције на телекомуникационим тржиштима.¹¹⁾ Услед свих нелагодности и трошкова промене телефонског броја, који наступају за крајњег корисника, он се теже одлучује на промену оператора када то подразумева и промену броја.¹²⁾ Повољнији услови пружања телекомуникационих услуга од стране другог, конкурентског оператора, често нису довољан стимуланс за промену пружаоца услуга, када се упореде са недаћама које доноси промена броја (обавештавање, измене визит карти и пословних папира, губитак клијентеле, и сл.).¹³⁾ Због тога потенцијална промена броја ограничава слободу крајњих корисника да изаберу најповољнијег и најатрактивнијег пружаоца телекомуникационих услуга.¹⁴⁾

Недостаци промене телефонског броја приликом промене оператора умањују предности које би либерализација телекомуникација требало да донесе. Иако се на тржиштима појављује више оператора, корисници су спутани у свом избору, јер им промена броја умањује привлачност промене оператора. Из тог разлога се промена броја посматра и као препрека за улазак на тржиште нових оператора.¹⁵⁾ Таква ситуација је проузроковала потребу за правним уређењем института преносивости телефонског броја у ограниченом виду – само за преносивост у случају промене оператора. Пошто овај институт омогућава кориснику да задржи стари број, упркос промени пружаоца услуга, он постаје потпуно слободан да одлучује о избору сауговорача, а конкуренција између оператора се развија на равноправној основи.¹⁶⁾

Значај преносивости телефонског броја за конкуренцију је основни аргумент коришћен у залагањима за његово правно уређење.¹⁷⁾ У новије време се поред овог појављује и схватање о примарном значају овог института за крајње корисни-

11. В.: *Lloyd I., Mellor D.*, нав. дело, стр. 78.

12. В.: *Angel J.*, нав. рад, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 94.

13. Реч је о тзв. ефекту везивања корисника за старог оператора (енг. *lock-in effect*). В.: *Beese D., Pfromm R.*, нав. чланак, стр. 595; *Sprinzl M.*, нав. рад, у: *Lichtenberger E., Ruhle E. -O.* (Hrsg.), нав. дело, стр. 134.

14. О ограничавању слободе избора в.: *Zanger Georg, Schöll Liselotte*, *Telekommunikationsgesetz, Kommentar zum TKG 2003*, LexisNexis, Wien 2004, стр. 176.

15. В.: *Walden I.*, нав. рад, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 146 и 147.

16. Преносивост броја повећава спремност крајњег корисника да промени оператора. В.: *Rugullis*, у: *Säcker F. J.* (Hrsg.), *Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz*, стр. 1119.

17. В.: *Universal Service Directive 2002/22/EC*, Recital 40.

ке.¹⁸⁾ Истиче се да је телефонски број један од елемената идентификације корисника и да се стога у њиховом интересу мора омогућити задржавање ранијег телефонског броја у што више случајева. Такве идеје су и довеле до померања места уређења овог института у делове закона, који се баве заштитом крајњих корисника, а у Европској унији у Директиву 2002/22/ЕЗ о универзалној услузи.¹⁹⁾ Међутим, суштински посматрано, значај преносивости телефонског броја за крајње кориснике није довео до таквог проширивања обухвата његовог специфичног правног уређења, колико би из угла корисника било потребно и пожељно.

IV. Врсте преносивости телефонског броја

Будући да преносивост телефонског броја подразумева могућност крајњег корисника (претплатника) да задржи телефонски број када мења једну од три основне компоненте претплатничког приступа телефонској мрежи (место пружања услуга, врсту услуга или пружаоца услуга), разликују се три основне врсте преносивости телефонског броја:

- а) географска преносивост (енг. *location portability*);
- б) преносивост у погледу услуге (енг. *service portability*); и
- в) преносивост у погледу пружаоца услуга (енг. *service provider portability*).²⁰⁾

Специфично правно уређење се односи искључиво на преносивост у погледу пружаоца услуга, мада уз њу у конкретном случају може да иде и географска преносивост, односно преносивост у погледу услуге. Многи аутори географску преносивост при задржавању истог пружаоца услуга називају мобилношћу броја и не сматрају је врстом преносивости, док преносивост у погледу услуге уопште не помињу, јер она најчешће није предмет правног уређења.

Преносивост у погледу пружаоца услуга се према редоследу преноса дели на: примарну (иницијалну) и секундарну (накнадну) преносивост броја.²¹⁾ Примарна

18. Због тога се и каже да је преносивост телефонског броја у јавном интересу. В.: *Schütz R.*, нав. рад, стр. 281.
19. Да је преносивост телефонског броја само један инструмент заштите конкуренције, он не би био потребан у земљама у којима је конкуренција већ довољно развијена. Таквих схватања је било, на пример, у САД поводом увођења преносивости мобилних телефонских бројева, јер су тржишта мобилне телефоније била веома развијена, са пуно конкурентских мобилних оператора. Савезна комисија за комуникације САД је упркос томе увидела потребу за заштитом интереса крајњих корисника, која је код института преносивости телефонских бројева значајнија од потребе за стимулисањем развоја конкуренције. В.: *Colleen Bryan*, *Number Portability for Consumers: Taking Your Wireless Number With You*, *Loyola Consumer Law Review*, No. 16, 2004 (16 *Loy. Consumer L. Rev.* 267), стр. 271, 281 и 282. Противника правног уређења преносивости броја је било и у Аустрији, где је конкуренција у тренутку увођења ове обавезе такође била веома развијена. В.: *Sprinzi M.*, нав. рад, у: *Lichtenberger E., Ruhle E. -O. (Hrsg.)*, нав. дело, стр. 132.
20. В.: *Koenig C., Bartosch A., Braun J. -D.*, нав. дело, стр. 524; *Black K. S.*, нав. дело, стр. 101; *Bruno Fernando, Nava Gilberto*, *Il nuovo ordinamento delle comunicazioni – Radiotelevisione, comunicazioni elettroniche*, Giuffrè Editore, 2006, стр. 563.

преносивост постоји када се број преноси први пут од првог (изворног) ка новом оператору. Секундарна преносивост постоји када се број након иницијалног преноса преноси од новог ка трећем, четвртном, итд. пружаоцу услуга који није први оператор. Наведена подела је значајна за начин функционисања преноса телефонског броја, као и за утврђење ко од оператора има обавезу да пружи услугу преноса, те да ступи у одговарајући правни однос.

Преносивост у погледу услуге се може поделити на: преносивост између различитих подврста фиксних услуга (енг. *wireline to wireline*), преносивост између различитих подврста мобилних телефонских услуга (енг. *wireless to wireless*) и преносивост између фиксних и мобилних телефонских услуга (енг. *wireline to wireless* или *wireless to wireline*). Последња наведена врста преносивости у погледу услуге се друкчије назива интермодална преносивост телефонског броја (енг. *intermodal number portability*) и у највећем броју правних система није предмет правног уређења.²²⁾

V. Правна природа преносивости телефонског броја

Правна природа преносивости телефонског броја отвара питање коме припада телефонски број. Када би број припадао крајњем кориснику, преносивост би била једно од основних права власника. Са друге стране, када би број припадао оператору, поставило би се питање у којој је мери дозвољено ограничавати његово право својине наметањем обавезе да омогући крајњем кориснику коришћење броја на другом месту, за друге услуге и/или код другог оператора.

Ниједно од два наведена решења проблема права својине на броју није исправно. Бројеви уопште, па и телефонски бројеви, су национални ресурс, на коме не може да постоји појединачно власништво.²³⁾ Након либерализације телекомуникационих тржишта, регулаторној власти за сектор телекомуникација је дато овлашћење да управља расподелом бројева у општем интересу.²⁴⁾ На основу тог овлашћења, регулаторна власт додељује бројеве операторима, а у појединим земљама и крајњим корисницима на њихов захтев у прописаном поступку и према прописаним критеријумима уз одговарајућу накнаду.²⁵⁾ Правна природа те доделе ни-

21. В.: Zanger G., Schöll L., нав. дело, стр. 180.

22. В.: Lee Karen, Prime Jamison, Overview of US Telecommunications Law, у: Angel J., Walden I., нав. дело, стр. 545.

23. В.: Wegmann W., нав. чланак, стр. 448; Lloyd I., Mellor D., нав. дело, стр. 160 и 161. Бројеви су национални ресурс који регулаторна власт додељује у националном интересу.

24. В.: Brodtkorb, у: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1330.

25. На пример, у немачком праву регулаторно тело додељује бројеве операторима или крајњим корисницима када се ради о тзв. директној додели броја. В.: немачки Telekommunikationsgesetz из 2004. године (даље у фуснотама: немачки ТКГ), §66(1); Brodtkorb, у: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1337. У нашем праву Републичка агенција за телекомуникације (даље у фуснотама: РАТЕЛ) има овлашћење да додељује бројеве на коришћење само операторима. В.: Закон о телекомуникацијама РС, чл. 84(3).

је пренос права својине на бројевима, јер ни сама регулаторна власт то право нема, већ је реч о додели права коришћења броја.²⁶⁾

Оператори којима су од стране регулаторне власти додељени одређени бројеви, те бројеве даље дају на коришћење својим крајњим корисницима.²⁷⁾ Када је реч о фиксним телефонским услугама, оператор додељује број у вези са одређеним фиксним телефонским прикључком. У случају да крајњи корисник жели да задржи број иако мења место телефонског прикључка, оператор би са тим морао изричито да се сагласи и да изврши одговарајућа техничка прилагођавања мреже, ради обезбеђења правилног управљања телефонским саобраћајем. То важи и за случај да корисник жели промену врста телекомуникационих услуга уз задржавање истог броја без промене оператора. Дакле, ако код географске преносивости и преносивости у погледу услуге корисник остаје код истог оператора, правна природа таквог "преноса" би била задржавање права коришћења броја од стране корисника код истог оператора под новим условима.

У ситуацији преносивости у погледу пружаоца услуга, промена оператора производи другачије правне односе него у претходно описаним примерима. Овде би преносивост могла да се обави начелно на два начина.

1. Први оператор задржава право коришћења на додељеном броју и наставља да обезбеђује коришћење свом некадашњем крајњем кориснику уз одговарајућу "помоћ" новог оператора у техничком спровођењу таквог поступка.

2. Први оператор преноси право коришћења броја, које му је додељено од стране регулаторне власти, на новог оператора, а овај затим тај број даје на коришћење крајњем кориснику због кога је обављен пренос.

Као што се из изложене анализе може закључити, преносивост телефонског броја по својој правној природи представља задржавање права коришћења одређеног броја од стране крајњег корисника на другом месту, за друге услуге или код другог оператора (пружаоца услуга), а само у последњем случају – пренос права коришћења броја са једног на другог оператора, који додељује ново право коришћења броја кориснику. У том смислу је јасно да израз "преносивост телефонског броја" није сасвим адекватан, јер са једне стране, указује на пренос права својине на броју, док се у суштини само може радити о преносу права коришћења, а са друге, указује на постојање преноса, док у већини случајева уопште ни не долази до преноса права коришћења броја, већ напротив до његовог задржавања од стране истог корисника. Према томе, условни израз "преносивост" треба схватити тако да означава особину телефонског броја да прати крајњег корисника – његово кретање, потребе за телекомуникационим услугама и одлуке о избору оператора.²⁸⁾

26. В.: *Wegmann W.*, нав. чланак, стр. 449; *Holznapel B., Enaux C., Nienhaus C.*, нав. дело, стр. 205; *Schütz R.*, нав. дело, стр. 47; *Klotz, у: Säcker F. J. (Hrsg.)*, Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 68.

27. Ово правило важи само ако их на то овлашћује одлука регулаторне власти о додели телефонских бројева на коришћење.

VI. Алтернативе преносу телефонског броја

Значајно је утврдити да ли постоје други институти телекомуникационог права којима би могла да се оствари иста сврха која се постиже преносивошћу телефонског броја. У случају да такви институти постоје, посебно правно уређење преносивости телефонског броја би било сувишно. Као могуће алтернативе у теорији се наводе: поседовање броја, лични телефонски број и предизбор оператора.

а) *Поседовање броја*. Када би се појединцима омогућило поседовање одређеног телефонског броја, проблем преносивости броја би нестао. Постоје идеје да би сваком човеку приликом рођења могао да се додели одређени број, који би га пратио током читавог живота. Иако би такво решење допринело избегавању проблема преносивости броја, ипак се сматра да је оно веома ризично из угла заштите података и приватности, јер би конкретан број био једноставно средство идентификације одређеног човека.²⁹⁾ Због такве критике, предлози о поседовању броја од стране појединаца нису наишли на значајније прихватање.

б) *Лични телефонски број* (енг. *personal number*, нем. *persönliche Rufnummer*). Услуга личног телефонског броја подразумева да је крајњем кориснику дат на коришћење одређени број који он може да користи на било ком месту на територији државе, за било коју врсту телекомуникационе услуге и код било ког оператора.³⁰⁾ То је број независан за место пружања услуге или за конкретну телекомуникациону мрежу.³¹⁾ Заговорници схватања да услуга личног броја поништава потребу за преносивошћу телефонских бројева истичу да крајњи корисници који желе да увек и свуда буду доступни под истим бројем имају могућност да користе услугу личног броја. Због тога није потребно регулисати преносивост броја као посебну услугу.

Супротно мишљење поседује снажније аргументе, који се темеље на чињеници да се услуга личног броја додатно плаћа за све време њеног коришћења. Интереси крајњих корисника који желе да задрже број, на пример, приликом промене оператора, не поклапају се сасвим са интересима оних који желе да имају лични телефонски број. Крајњи корисник ће можда мењати оператора на сваке две или три године, те ће му услуга задржавања броја бити потребна тек тада. У међупериоду, овај корисник нема потребе за услугом личног броја и додатним трошковима које она са собом носи. За разлику од тога, корисник услуге личног броја жели да стално буде доступан под истим бројем, управо због веома честих промена ме-

28. Управо због описане правне природе преносивости телефонског броја француски Законик о поштама и електронским комуникацијама из 2004. године (Code des postes et des communications électroniques, даље у фуснотама: француски CPCE) не помиње израз "преносивост телефонског броја" (фра. *portabilité des numéros*), већ га замењује изразом "задржавање броја" (фра. *conservation du numéro*). В.: француски CPCE, Art. L44.

29. В.: *Lloyd I., Mellor D.*, нав. дело, стр. 163.

30. Лични број се због ових особина описно назива "пронађи ме било где" број (енг. *find-me-anywhere number*). О значају ове услуге у САД в.: *Black K. S.*, нав. дело, стр. 101.

31. В.: *Brodkorb, у: Säcker F. J. (Hrsg.)*, Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1366.

ста, услуга или оператора. Коначно, услуга личног броја подразумева да претплатник на почетку њеног коришћења добија сасвим нови телефонски број, што је супротно сврси преносивости броја и потреби за задржавањем старог броја. На основу наведених разлика, постоји оправдање паралелног постојања и услуге личног броја и услуге преносивости телефонског броја у зависности од жеља и потреба конкретног корисника.

в) *Предизбор оџерајџора* (енг. *carrier pre-selection*, нем. *Betreiber vorauswahl*). Услуга предизбора оператора омогућава крајњем кориснику да, иако је директно прикључен на фиксну мрежу једног оператора, користи телефонске услуге другог оператора на чију мрежу није директно прикључен. Захваљујући томе крајњи корисник може с лакоћом да мења пружаоца фиксних телефонских услуга. Услуга предизбора оператора би могла да се посматра као алтернатива преносивости телефонског броја само код фиксне мреже и само за случај промене оператора без промене места коришћења услуга.³²⁾ Осим различите ширине примене, ове две услуге се разликују и у ефектима који се постижу њиховим коришћењем.

Услуга предизбора оператора доводи до тога да се само одлазећи позиви врше преко изабраног оператора са којим је крајњи корисник у комерцијалном односу.³³⁾ Сви долазећи позиви настављају да се пружају преко оператора телекомуникационе мреже на коју је крајњи корисник директно прикључен. За разлику од тога, преносивост броја омогућава задржавање истог телефонског броја при потпуном преласку код другог пружаоца телефонских услуга – како за одлазеће тако и за долазеће позиве.³⁴⁾ Овде крајњи корисник жели да има потпуно новог оператора телефонских услуга, а да упркос томе настави са коришћењем броја који му је доделио ранији оператор.³⁵⁾

С обзиром на правило "позивалац плаћа" усвојено у фиксном телефонском саобраћају, чињеница је да услуга предизбора оператора умањује потребу за преносивошћу броја код фиксних телефонских услуга без промене телефонског прикључка. Тада крајњи корисник путем предизбора оператора може да користи све предности његових јефтенијих тарифа и других повољнијих услова пружања услуга, а да при том и даље буде доступан под истим бројем за све долазеће позиве.

32. Ово ограничење примене услуге предизбора оператора постоји због тога што се она везује за постојање фиксног телефонског прикључка, и не користи се код мобилних услуга, а са друге стране, подразумева везаност за један исти прикључак уз одговарајућу промену оператора (пружаоца услуга). В.: *Holztagel B., Enaux C., Nienhaus C.*, нав. дело, стр. 106. У том домену услуга предизбора оператора служи сличној сврси као услуга преносивости телефонског броја. В.: *Zwetkow Katrin*, у: *Heun Sven-Erik*, *Handbuch Telekommunikationsrecht*, 2002, Köln, стр. 57.

33. В.: *Pitt Edward*, *Competition Law in Telecommunications*, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 300.

34. Преносивост телефонског броја и постоји да би корисник при преласку код другог оператора могао да задржи стари телефонски број и да прима све долазеће позиве на тај број.

35. Правно уређење ова два института потврђује њихову различитост, јер се преносивост броја третира као право крајњих корисника према сваком јавном телефонском оператору, док је омогућавање предизбора оператора обавеза оператора фиксне телефонске мреже са значајном тржишном моћи. В.: *Walden I.*, нав. рад, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 148.

Ипак, за остале случајеве преносивости броја (код мобилне телефоније, код промене места у фиксној телефонији, и сл.) услуга предизбора оператора не нуди одговарајуће решење.

Изложена анализа показује да не постоји адекватна замена за институт преносивости телефонског броја, јер је то посебна услуга која заслужује исто тако посебну обраду и специфично правно уређење. Само на тај начин је могуће у потпуности заштитити интересе крајњих корисника и искористити све предности које конкуренција на телекомуникационим тржиштима са собом носи.

VII. Начини спровођења преноса телефонског броја

Преносивост броја услед промене услуге или места њеног коришћења без промене оператора најчешће није предмет правног уређења. Ти случајеви се заједнички на односу између само две стране: оператора и његовог крајњег корисника. На који ће конкретан начин овај оператор обезбедити свом кориснику задржавање истог броја није толико значајно, јер је то његова унутрашња ствар. Насупрот томе, случајеви преносивости броја услед промене оператора, укључују три стране: првог оператора, новог оператора и крајњег корисника. Због тога је неопходно утврдити који су могући технички начини спровођења преноса, да би се на основу тога схватили правни односи, чије настајање он иницира.

Постоје два основна начина техничког спровођења преносивости телефонског броја између два оператора: 1. привидна преносивост и 2. стварна преносивост.

1. Код привидне преносивости, право на коришћење броја није заиста пренето на новог оператора, већ га задржава први оператор. Из угла корисника делује као да је број пренет, што је и основна сврха таквог поступка.³⁶⁾ Пошто први оператор задржава право коришћења броја, сви телефонски позиви ка том броју ће бити усмеравани ка његовој мрежи, јер су телефонске централе програмиране да позиве усмеравају ка оној мрежи чијем је оператору одређени број додељен на коришћење. Улога првог оператора се састоји у томе да позив који стигне на његову мрежу преусмери даље на мрежу новог оператора, како би га овај проследио до позваног крајњег корисника.³⁷⁾

Да би се на овај начин пружила услуга преносивости броја неопходно је да први и нови оператор међусобно повежу своје мреже, будући да се телекомуникациони сигнал преноси делом преко једне, а делом преко друге мреже.³⁸⁾ Када крај-

36. В.: *Lloyd I., Mellor D.*, нав. дело, стр. 164.

37. В.: *Zanger G., Schöll L.*, нав. дело, стр. 177. Детаљније о техничком начину спровођења таквог преусмеравања в. код: *Black K. S.*, нав. дело, стр. 103-105. Разлике између појединих подврста привидне преносивости се састоје у томе да ли први оператор даље прослеђује исти број или му додељује неку другу нумерацију, па га тек онда упућује на мрежу новог оператора. Реч је о следећим техничким методама: *remote call forwarding, flexible direct inward dialing, enhanced remote call forwarding, route index/portability hub* и *hub routing with AIN*.

њи корисник буде желео да промени и новог оператора и да оде код неког трећег, за преносивост броја би опет морао да се ангажује први оператор, јер је он задржао право коришћења броја. Ново међуповезивање мрежа би сада било потребно између првог и најновијег оператора, док "међуоператор" више не би био ни у каквом правном односу са другим операторима у вези са пренетим бројем.

2. Код стварне преносивости, право на коришћење телефонског броја се преноси са првог на новог оператора у корист конкретног крајњег корисника. Такав пренос захтева сложена техничка прилагођавања мрежа, имајући у виду да су све телефонске централе програмиране тако да усмеравају позиве према блоку бројева коме они припадају и који је додељен на коришћење тачно одређеном оператору.³⁹⁾ "Извлачење" појединих бројева из тог блока и њихов пренос неком другом оператору захтева одговарајуће ажурирање свих телефонских централа (како јавних, тако и приватних), како би могле правилно да усмеравају саобраћај ка новом, а не више ка изворном оператору.⁴⁰⁾ Процес омогућавања сталног ажурирања телефонских централа са пренетим правима коришћења телефонских бројева чини нужним постојање централне базе тих података, из које би се централе упознавале са њима.⁴¹⁾

Пренос додељеног права коришћења броја је у правном смислу однос између два оператора и могућ је само ако законом није забрањен или ограничен.⁴²⁾ У техничком смислу се такав пренос спроводи на националном нивоу и укључује формирање и одржавање централне базе података и сваку телефонску централу у земљи. Због тога је овај поступак, иако правно једноставнији, технички веома скуп и захтева дугу припрему и испуњење бројних претпоставки за његово остварење. У европским земљама се, отуда, још увек користи први начин (путем међуповезивања, односно привидног преноса), док се у САД интензивно ради на преласку на стварни пренос, формирањем централне базе података о пренетим бројевима.

38. Ово међуповезивање не мора да буде директно, већ је довољно и индиректно (посредно) међуповезивање.

39. За примену овог начина спровођења преносивости броја је потребно да мрежа користи сигнализациони систем бр. 7 (енг. *Signaling System 7*) и да спада у групу напредних интелигентних мрежа (енг. *advanced intelligent network*). В.: *Black K. S.*, нав. дело, стр. 105.

40. Изворни оператор би био онај коме је тај број додељен од стране регулаторне власти.

41. Када неко лице позове пренети број, пре усмеравања тог броја би телефонска централа требало да потражи информацију из базе података о томе да ли је број пренет, па ако јесте, да га усмери на одговарајућу мрежу.

42. На пример, у праву Србије је такав пренос ограничен, јер оператор може да пренесе додељено право коришћења броја другом оператору само уз сагласност РАТЕЛ-а. В.: Закон о телекомуникацијама РС, чл. 84, ст. 5. Исто правило важи и у праву Француске. В.: француски СРСЕ, Art. L44.

VIII. Проблеми који се везују за преносивост телефонског броја

За преносивост телефонског броја се везују бројни проблеми, од којих се неки решавају одговарајућим специфичним правним уређењем овог института, док други остају предмет праксе и техничких превазилажења.

Први, а са регулаторне тачке гледишта један од најважнијих проблема се тиче трошкова пружања услуге преноса телефонског броја. Поводом преносивости телефонског броја за операторе настају две врсте трошкова: општи и посебни трошкови преноса. Општи трошкови су они које оператор мора да поднесе да би начелно могао да обавља пренос телефонских бројева преко своје мреже, док су посебни трошкови они који настају у вези са конкретним преносом телефонског броја. У опште трошкове спадају: трошкови унапређења, прилагођавања (адаптирања) и одржавања потребних карактеристика мреже и трошкови успостављања и одржавања централне базе података, ако је то начин спровођења преносивости. У посебне трошкове спадају, на пример, трошкови међуповезивања (додатни трошкови преношења телекомуникационих сигнала) и трошкови обраде конкретног захтева крајњег корисника.⁴³⁾

Често се као аргумент против правног уређења института преносивости телефонског броја истиче да трошкови који настају за операторе у вези са овом услугом слабе њихов финансијски потенцијал, те смањују ниво њихових улагања у квалитетније и јефтиније телефонске услуге и већу покривеност телефонске мреже.⁴⁴⁾ Поред тога, високи посебни трошкови услуге преносивости се у крајњем исходу преваљују на крајњег корисника, што може да умањи или чак поништи предности њеног уређења.⁴⁵⁾ Што се тиче општих трошкова услуге преносивости, оператори их обично преваљују сразмерно на све своје крајње кориснике.⁴⁶⁾ Такво поступање отвара питање оправданости наплаћивања трошкова чак и од оних корисника који неће преносити број због преласка код новог оператора или који немају могућности да то чине.⁴⁷⁾

Други, не мање значајан проблем, представља висина накнаде за пружену услугу преносивости телефонског броја. Оператор чији корисник жели да задржи број приликом преласка код другог пружаоца услуга има мотив да пренос броја барем скупо наплати, када већ не може да задржи корисника. Таква накнада, која превазилази стварне трошкове пружања услуге, служи, са једне стране, као својеврсно санкционисање крајњег корисника од стране ранијег оператора, а са друге, као покушај дестимулисања промене пружаоца телефонских услуга. Слична ситу-

43. Телекомуникациони сигнали у случају преноса броја путем међуповезивања преваљују већи пут, јер не иду директно ка циљној мрежи, већ прво ка основној мрежи чијем оператору је дотични број додељен на коришћење, а тек потом ка крајњој дестинацији.

44. В.: *Colleen B.*, нав. чланак, стр. 275.

45. В.: *Nihoul P., Rodford P.*, нав. дело, стр. 743.

46. То се чини према одређеном критеријуму, попут броја коришћених телефонских линија.

47. На пример, у том делу земље нема конкурентских оператора између којих би они могли да бирају.

ација може да наступи и у погледу наплаћивања несразмерно високе накнаде у односу на трошкове новом оператору од стране ранијег. Таква накнада би утицала на повећање цена новог оператора, због повећања трошкова пословања, па би умањила његове конкурентске предности.

Трећи проблем се односи на питање транспарентности тарифа, односно цена позива ка пренетом телефонском броју. У већини земаља постоје одређени позивни бројеви пре самог претплатничког броја (префикси и национални одредишни кодови) који указују на врсту телекомуникационе услуге, конкретног оператора мобилне телефоније или локацију телефонског прикључка у фиксној телефонској мрежи за које се везује дотични број.⁴⁸⁾ Преносивост телефонског броја једино има смисла ако се пренесе читав број, заједно са позивним бројем, јер би у супротном крајњи корисник који мења оператора трпео исте негативне последице као и кад би сасвим променио број.⁴⁹⁾ Међутим, задржавање броја са старим позивним бројем упркос промени оператора, врсте услуге или места чини да се губи функција позивног кода. Ова функција се састоји у обавештавању позивалаца о карактеристикама позива ка одређеном броју. Када би се усвојио институт преносивости телефонског броја, а задржали позивни бројеви, то би стварало забуну међу крајњим корисницима, јер би, на пример, мислили да упућују позив ка мрежи једног мобилног оператора, а у ствари би пренети број био усмераван ка мрежи другог мобилног оператора, или би у случају географске преносивости мислили да позивају један град, а позив би био усмераван ка неком другом месту.

Необавештеност позивалаца о променама у вези са конкретним телефонским бројем утиче на неизвесност у погледу тарифе коју плаћају за конкретан телефонски позив у систему "позивалац плаћа". Познато је да позиви ка различитим операторима мобилне телефоније, односно позиви ка градовима различите удаљености, коштају различито. Због свега тога, преносивост телефонског броја отвара проблем информисања позивалаца о тарифи која се примењује на конкретан позив, када то није видљиво из позивног кода. Транспарентност тарифа има одговарајуће значење и за крајњег корисника који је пренео број. Он треба да буде на одговарајући начин информисан о трошковима преноса, како почетним (једнократ-

48. Тако у Србији позивни број "011" означава да је позив упућен ка Београду, позивни број "021" ка Новом Саду, итд. У мобилној телефонији позивни број "06" указује да је реч о позиву ка мобилној мрежи, а позивни број "064" обавештава позиваоца да је се ради о броју који је дат на коришћење конкретном оператору ("Телеком Србија"). Позиви који почињу цифрама "041", "042", "043" говоре о врсти услуге – услуге са додатном вредношћу. О структури телефонског броја в.: План нумерације за телекомуникационе мреже ("Службени гласник РС", бр. 58/2006 и 12/2007), чл. 3; о нумерацији в.: чл. 10, 12 и 13.

49. Корисник који задржи основни број мобилног телефона, али му због промене оператора буде промењен позивни број од "063" ка "064" би такође морао да обавести све своје пријатеље, пословне партнере, клијенте и сл. о наведеној промени. У том смислу, он нема користи од задржавања основног броја без позивног кода, те такав "пренос телефонског броја" не би испунио своју сврху уклањања nelaгодности и трошкова промене броја због промене оператора.

ним), тако и накнадним (вишекратним), додатним трошковима позива са или ка пренетом броју, које ће морати да накнади.

Четврта група проблема у вези са услугом преноса телефонског броја се огледа у техничким тешкоћама њеног спровођења. У зависности од усвојеног модела обављања преноса (путем међуповезивања или путем централне базе података) пред операторе и њихове мреже се постављају различити захтеви. Неки од начина спровођења преносивости су могући само ако телекомуникационе мреже поседују одговарајуће карактеристике (одговарајући систем сигнализације, и сл.). Осим тога, начини управљања телефонским саобраћајем са и према пренетом телефонском броју доводе до различитих техничких проблема, попут: продуженог трајања успостављања везе, лошијег квалитета везе, повећаних могућности прекида везе, и сл. Сви ови недостаци негативно утичу на циљ чијем би остварењу преносивост телефонског броја требало да служи, а то је подстицање развоја конкуренције и омогућавање потпуне слободе избора оператора за крајње кориснике. Наравно да ће технички проблеми пружања те услуге умањити привлачност њеног коришћења, а самим тим и привлачност промене оператора.

Конечно, пренос телефонског броја проузрокује и друге проблеме везане за понашање оператора, који се одговарајућим правним правилима могу предупредити или барем умањити. Оператори су у вези са овом услугом спремни на вршење многих злоупотреба, не би ли отежали пренос броја, а на тај начин и прелазак код другог оператора. У упоредној пракси се сусрећу следећи случајеви: одуговлачење са поступком преноса; наплаћивање изразито високих накнада за пренос, које конкурентни оператор некада по закону не сме да превали на корисника, па тако сам финансијски слаби; компликован поступак преноса, који приморава корисника на додатно ангажовање, попут одвојеног обраћања првом и новом оператору са захтевом за пренос телефонског броја; проблеми у вези са наплатом ове услуге; и сл.⁵⁰⁾ Све наведене злоупотребе треба имати у виду приликом правног уређења овог института, јер преносивост броја претпоставља сарадњу конкурентских оператора у интересу крајњег корисника, при чему први оператор има мотив да на сваки начин онемогући или отежа остварење ове услуге.

IX. Правно уређење преносивости телефонског броја

Читава услуга преносивости телефонског броја, у смислу у коме је она дефинисана у овом раду, није предмет упоредноправног уређења. Поред тога, специфичним правним правилима се не решавају ни сви проблеми везани са пружање те услуге. Захваљујући чињеници да су упоредноправни приступи специфичном телекомуникационоправном уређењу преносивости телефонских бројева слични, њихове основне карактеристике ће бити обрађене у редовима који следе.

50. В.: *Waldron Christopher*, Permanent Number Portability: A Necessary Element for Effective Local Competition, *Media Law & Policy*, No. 5, Winter 1996 (5-WTR Media L. & Pol'y 17), стр. 18.

Телекомуникациони закони дају одговоре на питања: које врсте преносивости су правно уређене; која права, односно обавезе у вези са преносом постоје; ко има право, а ко обавезу преноса; да ли постоје изузеци од тих правила; и који су специфично прописани услови пружања услуге преноса.

1. ИЗВОРИ ПРАВА. Услуга преносивости телефонског броја се у упоредном праву начелно регулише телекомуникационим законима, а детаљно подзаконским актима, односно актима регулаторног тела за сектор телекомуникација. У раније важећем праву Европске уније је преносивост била уређена Директивом 97/33/ЕЗ о интерконекцији (међуповезивању), док је према новом правном оквиру она саставни део Директиве 2002/22/ЕЗ о универзалној услузи. Осим националних и регионалних правних правила, услуга преносивости није посебно уређена на међународном нивоу (од стране Међународног савеза за телекомуникације и Светске трговинске организације).

2. ПРЕДМЕТ ПРАВНОГ УРЕЂЕЊА – ВРСТЕ ПРЕНОСИВОСТИ. Посебно правно уређење услуге преносивости телефонског броја се односи искључиво на преносивост у погледу пружаоца услуга. Из тог разлога се преносивост у телекомуникационим законима и дефинише као могућност корисника да задржи телефонски број када мења пружаоца телефонских услуга (*законски њојам преносивости*).⁵¹⁾ У важећем праву Европске уније је материјални домен примене правног уређења још уже постављен, па се правна правила о преносивости неће примењивати ако је реч о географском броју везаном за одређени простор, а промена оператора подразумева и географску преносивост изван тог простора.⁵²⁾ Задржавање броја при истовременој промени и оператора и места је регулисано само у случају негеографских бројева.⁵³⁾

51. В. примера ради: амерички Telecommunications Act из 1996. године (даље у фуснотама: амерички ТА), sec. 3(30) [47 U. S. C. 153]; аустријски Telekommunikationsgesetz из 2003. године (даље у фуснотама: аустријски ТKG), §23; белгијски Loi relative aux communications électroniques, Art. 2(48); немачки ТKG, §46(1); словеначки Закон о електронским комуникацијама из 2004. године, чл. 71; хрватски Закон о телекомуникацијама из 2003. године, чл. 7(39); стара Директива ЕУ 97/33/ЕЗ о међуповезивању – Interconnection Directive 97/33/EC, Art. 12(5).

52. Географски бројеви су телефонски бројеви код којих је позивни код везан за одређено географско подручје, због чега се позиви ка том броју усмеравају ка завршној тачки мреже на одређеном физичком месту. В.: Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1121.

53. В.: Universal Service Directive 2002/22/EC, Art. 30(1). У негеографске бројеве, примера ради, спадају: мобилни телефонски бројеви, позивни бројеви бесплатних услуга или услуга са додатном вредношћу. В.: Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1122. У појединим земљама чланицама Европске уније је домен примене специфичних правних правила постављен још уже, јер се не односи на пренос броја који подразумева промену посебне врсте употребе карактеристичне за одређени распон бројева. В.: аустријски ТKG, §23(1); немачки ТKG, §46(1). У праву Немачке се преносивост не дозвољава, ако подразумева промену врсте телефонске услуге за коју је намењен одређени распон бројева.

Што се тиче преносивости у погледу услуга, правно уређење се у почетку односило искључиво на преносивост телефонских бројева унутар фиксних телефонских услуга.⁵⁴⁾ Преносивост између мобилних телефонских услуга није била уређена, а уведена је тек касније, и то са одложеним почетком примене.⁵⁵⁾ Са уређењем преносивости између мобилних услуга се оклевало из два разлога: 1. постојале су извесне техничке препреке за спровођење ове услуге; а 2. конкуренција на тржиштима мобилне телефоније је већ била развијена, па се сматрало да уређење преносивости мобилног телефонског броја није потребно. Данас је први разлог у великој мери превазиђен, а други се занемарује, јер услуга преносивости првенствено служи остварењу интереса крајњих корисника, тј. њихове потпуне слободе, а тек супсидијарно развоју конкуренције.⁵⁶⁾ Интермодална преносивост бројева још увек није предмет специфичног правног уређења, мада постоје залагања у том правцу.⁵⁷⁾

3. ОБАВЕЗА И ПРАВО НА ПРУЖАЊЕ УСЛУГЕ ПРЕНОСА. Основа правног уређења прописаних врста услуге преносивости телефонског броја је увођење обавезе њиховог пружања. Оператори су дужни да ову услугу пруже својим крајњим корисницима.⁵⁸⁾ При том би израз "свој крајњи корисник" требало разумети тако да је то корисник са којим се оператор налази у уговорном односу, али и корисник који жели да заснује уговорни однос са оператором. Дакле, обавезу преноса телефонског броја би имао и први (односно претходни) и нови оператор. Везивање обавезе преносивости само за сопствене крајње кориснике није добро решење, јер у конкретном случају успех преноса може да зависи и од других оператора са којима корисник није, нити настоји да буде у директном уговорном одно-

54. Тако је и данас, на пример, у праву Босне и Херцеговине, где се преносивост бројева везује за фиксне телефонске услуге без промене локације. В.: Закон о комуникацијама БиХ из 2004. године, чл. 23, ст. 1, тач. х). Одредбу о обавези преносивости броја која се односи искључиво на фиксне операторе садржи и амерички ТА, sec. 251(b)(2) [47 U. S. C. 251].

55. У праву САД је мобилну преносивост бројева увела Савезна комисија за комуникације, иако таква обавеза не постоји по Закону о телекомуникацијама. В.: *Lee K., Prime J.*, нав. рад, у: *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 544.

56. Увођење преносивости мобилних телефонских бројева је, на пример, у Аустрији допринело значајном снижењу тарифа за унутармрежни саобраћај и значајном повећању тражње. В.: *Ruhle Ernst-Olav, Freund Natascha, Kronegger Dieter, Schwarz Maria*, *Das neue österreichische Telekommunikations- und Rundfunkrecht*, Wien, 2004, стр. 72 и 73.

57. Овакав материјални домен примене правног уређења института преносивости постоји и у важећем правном оквиру за електронске комуникације Европске уније. В.: *Nihoul P., Rodford P.*, нав. дело, стр. 743. У праву Немачке је одредба Директиве 2002/22/ЕЗ о универзалној услузи додатно сужена увођењем правила да се правно уређење не односи чак ни на преносивост бројева унутар фиксних, односно унутар мобилних телефонских услуга, ако се ради о различитим распонима бројева додељеним за одређене телефонске услуге. По том правилу, на пример, не би била могућа преносивост негеографског броја који означава услугу са додатном вредношћу и његово задржавање као географског броја, који означава приватни телефонски број (основну услугу фиксне телефоније). В.: *Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.)*, *Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz*, стр. 1122.

58. В.: белгијски *Loi relative aux communications électroniques*, Art. 11, §7.

су.⁵⁹⁾ Због тога би било потпуније прописати такву обавезу сваког оператора од кога зависи успех, односно остварење преносивости телефонског броја. На овај начин би крајњи корисници били заштитени од потенцијалних опструкција од стране различитих оператора.

Иако то најчешће није изричито прописано, из наведеног правила произлази да крајњи корисник има право на услугу преносивости броја.⁶⁰⁾ У том смислу, он има одговарајућу правну заштиту против оператора који одбија да му омогући задржавање старог броја телефона.⁶¹⁾ Да би корисник имао такво право према старом оператору, потребно је да са њим буде у одговарајућем уговорном односу, на основу кога му је дато право коришћења одређеног телефонског броја.⁶²⁾ У случају да претплатник раскине уговор о пружању телефонских услуга и о коришћењу телефонског броја са својим ранијим оператором или уговор који је основ коришћења броја из неког другог разлога престане да постоји, пре него што се обави пренос, изгубиће право да тражи пренос броја.

У праву Европске уније не постоји изузетак од обавезе пружања услуге преносивости за врсте преноса за које је она прописана, па се оператор не може ослободити у конкретном случају, доказивањем техничке немогућности спровођења, претераних трошкова, и сл.⁶³⁾ За разлику од тога, право САД намеће обавезу преносивости броја само у случају техничке могућности њеног спровођења, док право Хрватске предвиђа могућност регулаторног тела да одложи примену обавезе преносивости из оправданих техничких разлога, ако се тиме не нарушава конкуренција или интереси корисника.⁶⁴⁾

а) *Адресаи обавезе преносивости*. Обавезу омогућавања преносивости телефонског броја има сваки оператор јавне телефонске мреже и/или јавних телефонских услуга.⁶⁵⁾ Јавне телефонске мреже су оне мреже преко којих се пружају јавне

59. На пример, крајњи корисник није у директном уговорном односу са оператором мреже, већ посредно преко свог пружаоца услуга. Упркос томе, управо од оператора мреже у највећој мери зависи могућност пружања услуге преноса телефонског броја.

60. В.: Zanger G., Schöll L., нав. дело, стр. 176.

61. В.: Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1122 и 1123.

62. Оператори су дужни да пруже услугу преносивости својим корисницима. В.: аустријски ТKG, §23(1); немачки ТKG, §46(2); словеначки Закон о електронским комуникацијама, чл. 71, ст. 1; хрватски Закон о телекомуникацијама, чл. 72, ст. 1.

63. Према ранијем праву Европске уније, Директива 97/33/ЕЗ о међуповезивању је предвиђала ову обавезу више као тежњу него као дужност. Државе чланице је требало да подстичу што раније увођење обавезе преносивости, а само за главне, веће градове је био прописан крајњи рок за имплементацију (1. јануар 2003. године). Већ следеће године (1998.), донета је директива о изменама Директиве 97/33/ЕЗ о међуповезивању, којом је обавеза постављена строже. Прописано је да преносивост бројева мора да се обезбеди најкасније до 1. јануара 2000. године, осим у земљама којима је дозвољен додатни период – најкасније до две године од дана потпуне либерализације говорних телефонских услуга.

64. В.: амерички ТА, sec. 251(b)(2) [47 U. S. C. 251]; хрватски Закон о телекомуникацијама, чл. 72, ст. 4.

телефонске услуге, а јавне телефонске услуге су оне телефонске услуге које су доступне свим заинтересованим лицима под унапред познатим условима.⁶⁶⁾ Под појмом телефонска услуга се подразумева услуга упућивања и примања националних и међународних позива и приступ хитним службама путем броја или бројева из националног или међународног плана телефонске нумерације.⁶⁷⁾ Неспорно је да у телефонске услуге спада услуга класичне говорне телефоније, као преноса говора у реалном времену између две завршне тачке у телефонској мрежи.⁶⁸⁾ Оно што данас још увек остаје спорно јесте да ли се под телефонску услугу могу подвести и телефакс, пренос података и Интернет телефонија.

Када је оператор телефонске мреже истовремено и пружалац телефонских услуга, јасно је да је он адресат обавезе пружања услуге преносивости броја. Проблем се појављује у ситуацији када једно лице пружа телефонске услуге, а друго лице обезбеђује телефонску мрежу (оператор мреже). Такав случај наступа, на пример, код препродаје телефонских услуга, где оператор мреже продаје телефонске услуге другом оператору, који их потом у своје име препродаје крајњим корисницима. Питање гласи: који од ова два оператора има обавезу да омогући преносивост телефонског броја?

Строго посматрано, правило усвојено у претежним телекомуникационим правима указује на обавезу оператора према *свом* крајњем кориснику, што би значило само обавезу пружаоца телефонских услуга, без обавезе оператора мреже.⁶⁹⁾ Пружаоцу услуга је и додељено право коришћења дотичног броја, које треба да обезбеди кориснику и након преласка код другог оператора. Међутим, решење усвојено у немачком праву изричито предвиђа и обавезу оператора јавне телефонске мреже да у својој мрежи омогући корисницима пренос телефонског броја

65. Наглашавање да се обавеза преносивости односи на сваког оператора је потребно, јер се у правном оквиру за електронске комуникације Европске уније, теже обавезе начелно намећу само операторима са значајном тржишном моћи (доминантним операторима) ако не постоји ефективна конкуренција. Преносивост броја је један од изузетака од овог правила. В.: *Beese D., Pfromm R.*, нав. чланак, стр. 596; *Nihoul P., Rodford P.*, нав. дело, стр. 743. У праву САД се обавеза преносивости бројева односи на све локалне јавне телефонске операторе. В.: амерички ТА, sec. 251(b) [47 U. S. C. 251].
66. Јавна телефонска мрежа служи за пренос говора између завршних тачака мреже и за друге врсте комуникација, као што су телефакс и пренос података и функционални приступ Интернету. В.: *Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.)*, Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 1121; *Zanger G., Schöll L.*, нав. дело, стр. 76.
67. В.: Universal Service Directive 2002/22/EC, Art. 2(2, c). О ширем схватању телефонске услуге в.: *Zanger G., Schöll L.*, нав. дело, стр. 75. Насупрот томе, уже схватање заступају: *Säcker и Rugullis, у: Säcker F. J. (Hrsg.)*, Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz, стр. 325 и стр. 1121; *Angel J., Walden I.*, нав. дело, стр. 124.
68. Дефиниција говорне телефоније је била садржана у раније важећој Директиви 90/388/ЕЗ о конкуренцији на тржиштима телекомуникационих услуга (Commission Directive 90/388/EEC of 28 June 1990 on competition in the markets for telecommunications services, OJ L 192, 24. 07. 1990), чл. 1(1).
69. У праву Швајцарске, обавезу преносивости имају пружаоци телекомуникационих услуга. В.: швајцарски Fernmeldegesetz, Art. 28(4).

независно од пружаоца телефонских услуга.⁷⁰⁾ Таква одредба је свеобухватнија, јер ствара обавезу оператора мреже према сваком крајњем кориснику коме се услуге пружају преко његове мреже (чак и када није реч о његовом кориснику услуга) да изврши одговарајућа прилагођавања своје телефонске мреже, како би преносивост бројева могла несметано да се обавља. То је и логичан захтев, имајући у виду да пружалац телефонских услуга који користи туђу телефонску мрежу, не би могао у техничком смислу да спроведе преносивост броја без сарадње оператора мреже.

б) *Ималац права на преносивост*. Право на преносивост припада само крајњем кориснику јавне телефонске услуге. То је онај корисник који услугу прима за испуњење сопствених потреба, а не онај који услугу прима да би могао да пружа телекомуникационе услуге другим лицима.

4. УСЛОВИ ПРЕНОСА. Правно уређење преносивости телефонског броја садржи и друге одредбе којима се ограничава слобода поступања оператора у вези са овом услугом. Наредити пружање услуге преносивости телефонског броја није довољно да би овај институт остварио своју сврху. Оператори често својим понашањем у вези са преносом дестимулишу крајње кориснике у одлуци да промене оператора. Посебним правним правилима се решавају неки од тих проблема.

а) *Накнада у вези са услугом преносивости*. Одредбама телекомуникационог права се прописује могућност и обим накнаде у вези са услугом преносивости, како не би представљала превелики терет за кориснике и умањила значај преносивости. Поводом преносивости телефонског броја оператори наплаћују начелно две врсте накнада: накнаду од крајњег корисника (директна накнада) и накнаду од других оператора (посредна накнада). Директна накнада произлази из потребе оператора да на крајњег корисника превали трошкове пружања услуге преносивости уз зарачунавање одређене марже. Пошто ранији оператор путем што више директне накнаде има интереса да спречи или дестимулише корисника да промени оператора, а нови оператор потребу да, преваљивањем сопствених трошкова у вези са преносом на корисника, санира губитке, телекомуникациони закони ограничавају њен обим или је сасвим искључују.⁷¹⁾

Директива 2002/22/ЕЗ о универзалној услузи ограничава висину директне накнаде правилном да она не сме да одвраћа претплатнике од коришћења услуге преносивости. Такво правило је веома неодређено, због чега је на различите начине инкорпорирано у законодавства појединих држава чланица.⁷²⁾ У појединим европским телекомуникационим правима се забрањује операторима да опште трошко-

70. В.: немачки ТKG, §46(1); *Rugullis, y: Säcker F. J. (Hrsg.), Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz*, стр. 1123.

71. У земљама попут САД, где се за преносивост телефонских бројева формира централна база података, трошкови стварања и одржавања ове базе се преваљују у виду директне накнаде на све крајње кориснике јавних телефонских мрежа у зависности од броја линија (телефонских прикључака) које користе.

72. У аустријском праву је одредба директиве дословно пренета у национални закон. В.: аустријски ТKG, §23(2).

ве преносивости бројева (на пример, трошкове адаптирања мреже) превале на своје кориснике, па те трошкове морају сами да носе.⁷³⁾ Неке државе чланице допуштају операторима само наплату једнократне директне накнаде од крајњег корисника у висини трошкова који настају приликом преноса телефонског броја.⁷⁴⁾ Друге државе допуштају наплату разумне директне накнаде од крајњег корисника.⁷⁵⁾

Посредна накнада постоји као: 1. накнада коју наплаћује први оператор новом оператору на основу уговора о међуповезивању путем кога се спроводи пренос, и 2. накнада коју наплаћује оператор мреже оператору услуга који је у односу са крајњим корисником чији се број преноси. У првом случају је реч о накнади за међуповезивање. Њено наплаћивање је најчешће дозвољено, али у ограниченом обиму, да се не би онемогућавали конкуренти у надметању за крајње кориснике. Тако је у Европској унији операторима допуштено да за међуповезивање које служи преносу телефонског броја наплате накнаду највише у висини трошкова пружања те услуге.⁷⁶⁾ У другом случају, будући да је реч о преваљивању трошкова прилагођавања и одржавања карактеристика мреже на пружаоце телефонских услуга, поједини закони прописују обавезу оператора мреже да сам сноси те трошкове, чиме забрањују њихову било директну било посредну накнаду. У другим, пак, законодавствима је спорно, да ли се ови трошкови могу укључити у трошкове међуповезивања и накнадити преко накнаде за међуповезивање.⁷⁷⁾

б) *Транспарентности тарифа и накнада*. Одговарајући на проблем неинформисаности крајњих корисника о висини тарифа и накнада у вези са пренетим телефонским бројем, упоредна телекомуникациона права прописују обавезу њихове транспарентности.⁷⁸⁾ Транспарентност је могуће обезбедити на различите начине.

73. В.: словеначки Закон о електронским комуникацијама, чл. 71, ст. 5. У праву САД се прописује да ће трошкове стварања и функционисања базе података бити дужни да носе сви телекомуникациони оператори на начин којим се не би утицало на конкуренцију. В.: амерички ТА, sec. 251(e)(2) [47 U. S. C. 251]. Овде се сматра да би било неправедно наредити операторима да трошкове прилагођавања мреже носе сами, већ се они расподељују на све крајње кориснике сразмерно. То се чини, јер су сви крајњи корисници потенцијални корисници услуге преносивости броја, а прилагођавање мреже ће и њима обезбедити коришћење те услуге, ако се једног дана одлуче на то.
74. В.: немачки ТKG, §46(3). Словеначки Закон о електронским комуникацијама, чл. 71, ст. 3, такође допушта само једнократну директну накнаду, али не ограничава њену висину трошковима пружања услуге, већ забрањује да она одвраћа претплатника од преноса броја.
75. В.: француски CPCE, Art. L44.
76. В.: Universal Service Directive 2002/22/EC, Art. 30(2). Овим правилом се одступа од општих правила о међуповезивању, код којих трошковна оријентисаност накнаде чини само једну могућу меру регулаторне власти за операторе са значајном тржишном моћи. Трошковна оријентисаност накнаде за међуповезивање код преносивости бројева је, према томе, правило које се примењује без изузетка на све операторе који учествују у том процесу. Исту одредбу предвиђају и државе чланице. В. примера ради: аустријски ТKG, §23(2); словеначки Закон о електронским комуникацијама, чл. 71, ст. 4.
77. У аустријском праву свака посредна накнада између оператора може да буде највише у висини трошкова. В.: *Ruhle E. -O., Freund N., Kronegger D., Schwarz M.*, нав. дело, стр. 307.

Први начин би био укидање позивних бројева који указују на висину тарифе и проналажење одговарајуће замене за обавештавање крајњих корисника о цени позива ка пренетом броју. Један од примера одговарајуће замене је тзв. италијански модел, по коме позивалац пре окретања телефонског броја може да унесе одређени код који га усмерава ка служби бесплатног обавештавања о цени позива ка изабраном броју.⁷⁹⁾

Други начин се састоји у задржавању позивних бројева, али је у ситуацији када они не одражавају тачну информацију о тарифи позива ка том броју прописано обавезно бесплатно обавештавање крајњег корисника пре почетка разговора о подацима релевантним за висину тарифе.⁸⁰⁾ Трећи начин је прописивање обавезе корисника пренетог броја да сноси све додатне трошкове позива ка његовом броју, док би позивалац и даље био дужан да плати само онолико колико је видљиво из телефонског броја. У случају да пренос телефонског броја доводи до смањења тарифе коју би позивалац тог броја плаћао, некад се зарад транспарентности предлаже да позивалац упркос смањењу плаћа "стару", вишу тарифу, јер је она очекивана и видљива из броја.

У праву Европске уније је Директивом 2002/22/ЕЗ о универзалној услузи изричито забрањено да националне регулаторне власти обезбеђују транспарентност тарифа путем мера које спутавају развој конкуренције. Пример таквих мера би био увођење јединствене малопродајне тарифе за све операторе, односно мреже.⁸¹⁾ Тиме би се додуше постигла транспарентност, јер не би било спорно колико кошта позив ка било ком броју, али би се онемогућило операторима да се надмећу за крајње кориснике нуђењем различитих, повољнијих цена пружања услуга.

в) *Рок њирања њосијука ѡрѡноса*. У појединим земљама се изричито прописује максималан рок од тренутка упућивања захтева крајњег корисника, у коме су оператори дужни да окончају поступак преноса.⁸²⁾ Тиме се посредно решава проблем одуговлачења са омогућавањем задржавања телефонског броја, јер ће оператори који закасне са преносом морати да надокнаде штету крајњем кориснику.

г) *Квалиѡеиѡ, ѡоузѡаносиѡ и лакоѡа кориѡиѡења ѡѡелефонских услуѡа*. У праву САД се изричито прописује да обавеза преносивости телефонског броја подразумева обезбеђење коришћења истог броја код другог пружаоца телекомуникационих услуга без умањења квалитета, поузданости или лакоће коришћења услу-

78. В.: примера ради: аустријски ТKG, §23(3), који прописује дужност ефикасног информисања о идентитету циљне мреже. Европски парламент је утврдио да је принцип транспарентности тарифа, нарочито у вези са трошковима позива ка пренетом броју, чак важнији од саме обавезе пружања услуге преносивости телефонског броја. В.: *Sprinzl M.*, нав. рад, у: *Lichtenberger E., Ruhle E. -O. (Hrsg.)*, нав. дело, стр. 137. В. и: *Universal Service Directive 2002/22/EC, Recital (41)*.

79. В.: *Zanger G., Schöll L.*, нав. дело, стр. 178.

80. В.: *Ibid.*, стр. 179.

81. В.: *Ruhle E. -O., Freund N., Kronegger D., Schwarz M.*, нав. дело, стр. 175.

82. Пример је француско право у коме овај рок износи десет дана од пријема захтева корисника. В.: француски CPCE, Art. L44.

га.⁸³⁾ Овакав захтев је веома строг, а требало би да ступи на снагу тек након увођења централне базе података о пренетим бројевима. До тада ће се преносивост обављати путем међуповезивања, а оператори ће бити дужни да обезбеде задржавање броја са што је могуће мање нарушавања функционалности, квалитета, поузданости и лакоће коришћења телекомуникационих услуга.⁸⁴⁾

д) *Обавеза обавештавања регулаторног тела.* У појединим правним системима су нови пружаоци услуга крајњем кориснику дужни да обавесте регулаторно тело за сектор телекомуникација о пренетим бројевима.⁸⁵⁾

Х. Правна неуређеност у праву Србије – да или не?

Институт преносивости телефонских бројева није изричито регулисан српским Законом о телекомуникацијама из 2003. године. Међутим, имајући у виду да је интерконекија (међуповезивање) један од начина спровођења преносивости броја, поставља се питање да ли је регулатива интерконекије довољна да би се сматрало да је у нашем праву посредно уређен и институт преносивости. Одговор на ово питање зависи од схватања правне природе услуге преносивости. Када би се она сматрала подврстом услуге међуповезивања, онда би сва општа правила о међуповезивању била примењива на њу, у недостатку других посебних правила.

Постоје мишљења да је преносивост броја само врста услуге међуповезивања, захваљујући чему су на њу примењива сва правила у вези са интерконекијом.⁸⁶⁾ Ово схватање се објашњава чињеницом да преносивост броја подразумева логичко повезивање телекомуникационих мрежа, што је саставни део дефиниције појма међуповезивања.⁸⁷⁾ Ипак, наведена аргументација није довољно промишљена, јер занемарује значајне карактеристике, па тако и разлике, института преносивости у односу на интерконекију.

1. Услуга преносивости представља обавезу оператора према крајњем кориснику (малопродајна услуга), док је пружање услуге међуповезивања обавеза једног оператора према другом оператору (велепродајна услуга).⁸⁸⁾

2. Услугу преносивости је крајњем кориснику дужан да обезбеди пружалац телефонских услуга коме је конкретан број додељен на коришћење, чак и када је он само препродавац, те нема своју или изнајмљену телекомуникациону мрежу.⁸⁹⁾ Насупрот томе, услугу међуповезивања може да пружи само оператор који има

83. В.: амерички ТА 1996, sec. 3(30) [47 U. S. C. 153].

84. В.: амерички ТА 1996, sec. 271(c)(2)(B)(xi) [47 U. S. C. 271].

85. В.: аустријски ТKG, §65(5).

86. Таква мишљења су, чак, изражавана и у судској пракси. В. за аустријско право: В.: *Ruhle E. -O., Freund N., Kronegger D., Schwarz M.*, нав. дело, стр. 308; *Zanger G., Schöll L.*, нав. дело, стр. 176.

87. В.: *Ibid.*, стр. 182.

88. В.: *Sprinzl M.*, нав. рад, у: *Lichtenberger E., Ruhle E. -O. (Hrsg.)*, нав. дело, стр. 152.

89. В.: *Rugullis*, у: *Säcker F. J. (Hrsg.)*, *Berliner Kommentar zum Telekommunikationsgesetz*, стр. 1123; *Beese D., Pfromm R.*, нав. чланак, стр. 596.

своју или закупуену мрежу.⁹⁰⁾ Обавеза међуповезивања, према томе, не терети препродавце.

3. Услуга преносивости је посебна, малопродајна услуга, без чијег посебног правног уређења пружаоци телефонских услуга не би били дужни да је омогуће. Она се, додуше, може технички и правно спровести путем међуповезивања, али су то и тада две одвојене услуге од којих међуповезивање служи остварењу преносивости. Када нови пружалац услуга тражи од првог да омогући крајњем кориснику задржавање старог броја телефона, он то чини у име крајњег корисника, који има право на преносивост. Када, пак, нови пружалац услуга тражи од првог закључење уговора о међуповезивању у сврхе обезбеђења преносивости броја, он то чини у своје име.

Из наведене анализе се може закључити следеће. Услуга преносивости представља посебан институт телекомуникационог права. У случају када она није посебно правно уређена, не постоји обавеза оператора према крајњем кориснику у погледу омогућавања задржавања старог броја телефона. Ако би нови пружалац услуга захтевао од првог закључење уговора о међуповезивању у сврхе преносивости, овај би према Закону о телекомуникацијама имао обавезу да му омогући међуповезивање као такво, али не и обавезу да путем међуповезивања крајњи корисник настави са коришћењем старог броја телефона након преласка код новог оператора. Интерконеција подразумева физичко и логичко повезивање мрежа да би крајњи корисници једног оператора могли да приступају крајњим корисницима или телекомуникационим услугама другог оператора, а преносивост броја је нешто више од потребе за приступањем услугама другог оператора. Она означава право корисника да *настави* са коришћењем услуге ранијег оператора (услуге телефонског броја). Осим тога, обавеза међуповезивања постоји само када су у питању два различита оператора мреже, док обавеза преносивости телефонског броја наступа и када крајњи корисник не мења мрежу на коју је прикључен, већ само пружаоца телефонских услуга.

Х. Закључак

Институт преносивости броја је веома значајан из угла интереса крајњих корисника и као инструмент подстицања развоја конкуренције на либерализованим телекомуникационим тржиштима. Његовом специфичном правном уређењу не постоји друга одговарајућа замена. Из тог разлога је неуређеност ове услуге у праву Србије још један од показатеља степена неразвијености нашег телекомуникационог права и телекомуникационих тржишта. Будући да од либерализације телекомуникација ову област карактерише подстицање развоја тржишта путем правних правила, то би и код нас требало да буде основни правно-политички разлог

90. Више о овој теми в.: Марковић Мирјана, Уговор о међуповезивању јавних телекомуникационих мрежа, магистарски рад, Правни факултет Универзитета у Београду, 2006., стр. 129.

скорог увођења института преносивости броја.⁹¹⁾ Поред тога, чињеница да је преносивост броја општи институт телекомуникационог права, који постоји у свим развијеним телекомуникационим законодавствима, додатно говори у прилог потреби за његовим уређењем код нас. Уосталом, циљ Србије да се прикључи Европској унији ће је пре или касније приморати да своје телекомуникационе прописе прилагоди комунитарном праву, па ће се ту неизоставно наћи и преносивост броја као једно од темељних права претплатника.

Mag. Mirjana Marković
Junior Faculty Member, Faculty of Law, University of Belgrade

TELEPHONE NUMBER PORTABILITY IN THE TELECOMMUNICATIONS LAW

Summary

In this article the author analyses the legal aspects of the telephone number portability. Number portability is the right of end-users to keep their old telephone number in spite of changing the telephone service provider, the location of using the telephone services, or the type of telephone services itself. The article discusses the legal aspects of this particular end-users' right as a whole. The first part is dedicated to questions of meaning of the term "number portability" and its significance. This part is followed by a detailed description of the legal and technical ways of providing number portability. The author comes to a conclusion that this end-users' right cannot be adequately replaced by any other, therefore making its regulation necessary. The end part of the article deals with all the problems of number portability that the telecommunications regulation is trying to solve. Finally, the current state of the Serbian telecommunications law is analysed and concluded by expressing critical remarks on the insufficient legal regulation.

Key words: *telephone number portability, telephone numbers, developing competition, protection of end-users.*

91. Изричито правно уређење преносивости броја у телекомуникационом закону је неопходно, јер наше регулаторно тело за сектор телекомуникација (РАТЕЛ) није овлашћено да намеће додатне обавезе операторима ван оквира прописаних Законом о телекомуникацијама.